

TWEEDE NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET
tot herziening van het echtscheidingsrecht.

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is het echtscheidingsrecht te herzien en de daarmede samenhangende bepalingen in het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering te wijzigen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze:

Artikel I

De Titels 9 en 10 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek worden vervangen door de volgende bepalingen.

TITEL 9

Ontbinding van het huwelijk

AFDELING 1

Ontbinding van het huwelijk in het algemeen

Artikel 149. Het huwelijk eindigt:

- a. door de dood;
- b. door vermissing van één der echtgenoten en een daarop gevolgd nieuw huwelijk van de andere echtgenoot, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van de achttiende titel van dit boek;
- c. door echtscheiding, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van deze titel;
- d. door ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van de tiende titel van dit boek.

AFDELING 2

Echtscheiding

Artikel 150. Echtscheiding tussen echtgenoten die niet van tafel en bed gescheiden zijn, wordt uitgesproken op vordering van één der echtgenoten of op hun gemeenschappelijk verzoek.

Artikel 151. Echtscheiding wordt op vordering van één der echtgenoten uitgesproken, indien het huwelijk duurzaam ontworicht is.

Artikel 152. De vordering wordt afgewezen, indien de duurzame ontworichting in overwegende mate te wijten is aan de echtgenoot die de vordering heeft ingesteld, en de andere echtgenoot deswege tegen de vordering verweer voert.

Artikel 153. 1. Indien als gevolg van de gevorderde echtscheiding een bestaand vooruitzicht op uitkeringen aan de andere echtgenoot na vooroverlijden van de echtgenoot die de vordering heeft ingesteld zou teloorgaan of in ernstige mate zou verminderen, en de andere echtgenoot deswege tegen die vordering verweer voert, kan deze niet worden toegewezen

voordat daaromtrent een voorziening is getroffen die, gelet op de omstandigheden van het geval, ten opzichte van beide echtgenoten billijk is te achten. De rechter kan daartoe een termijn stellen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing:

a. indien redelijkerwijs te verwachten is dat de andere echtgenoot zelf voor dat geval voldoende voorzieningen kan treffen;

b. indien de duurzame ontwrichting van het huwelijk in overwegende mate te wijten is aan de andere echtgenoot.

Artikel 154. 1. Echtscheiding wordt op gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten uitgesproken indien het verzoek is gegrond op hun beider oordeel dat het huwelijk duurzaam ontwricht is.

2. Ieder der echtgenoten is tot op het tijdstip der uitspraak bevoegd het verzoek in te trekken.

Artikel 155. 1. Op gemeenschappelijk verzoek kan de echtscheiding pas worden uitgesproken nadat elk der echtgenoten of de echtgenoten gezamenlijk aan de rechter een voorstel hebben overgelegd met betrekking tot de voogdij en de toeziende voogdij over de minderjarige kinderen der echtgenoten en de voorziening in de kosten hunner verzorging en opvoeding, en nadat de echtgenoten aan de rechter hebben medegedeeld of, en zo ja op welke wijze, zij hun onderlinge vermogensrechtelijke betrekkingen, daaronder begrepen een uitkering tot levensonderhoud, hebben geregeld voor het geval dat het huwelijk ingevolge de gevraagde echtscheiding wordt ontbonden.

2. De rechter kan op gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten de getroffen onderlinge vermogensrechtelijke regeling geheel of ten dele in het vonnis opnemen.

3. Ten aanzien van een in het vonnis opgenomen verplichting van één der echtgenoten tot uitkering van levensonderhoud aan de ander levert de grosse van het vonnis een voor tenuitvoerlegging vatbare titel op.

Artikel 155a. Echtscheiding zal, tenzij zich bijzondere omstandigheden voordoen en de rechter tot de overtuiging is gekomen dat een verzoening uitgesloten is, niet worden uitgesproken binnen een jaar na de voltrekking van het huwelijk.

Artikel 156. 1. De rechter kan bij het echtscheidingsvonnis of bij latere uitspraak aan de echtgenoot die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich in redelijkheid kan verwerven, op diens vordering onderscheidenlijk verzoek ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen.

2. Bij de vaststelling van de uitkering kan de rechter rekening houden met de behoefte aan een voorziening in het levensonderhoud voor het geval van overlijden van degene die tot de uitkering is gehouden.

3. De toekenning van de uitkering kan voor bepaalde tijd en onder bepaalde voorwaarden geschieden.

Artikel 157. Vóór of na het vonnis kunnen de echtgenoten bij overeenkomst bepalen of, en zo ja tot welk bedrag, na de echtscheiding de één tegenover de ander tot een uitkering tot diens levensonderhoud zal zijn gehouden.

Artikel 158. 1. Bij de overeenkomst kan worden bedongen dat zij niet bij rechterlijke uitspraak zal kunnen worden gewijzigd op grond van een wijziging van omstandigheden. Een zodanig beding kan slechts schriftelijk worden gemaakt.

2. Het beding vervalt, indien de overeenkomst is aangegaan vóór de instelling van de vordering tot echtscheiding, tenzij deze binnen drie maanden na de overeenkomst is ingesteld. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing bij een gemeenschappelijk verzoek.

3. Ondanks een zodanig beding kan op verzoek van een der partijen de overeenkomst door de rechter bij het echtscheidingsvonnis of bij latere beschikking worden gewijzigd op grond van een zo ingrijpende wijziging van omstandigheden, dat de verzoeker naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet langer aan het beding mag worden gehouden.

Artikel 159. Een verplichting van een gewezen echtgenoot om uit hoofde van echtscheiding levensonderhoud te verschaffen aan de wederpartij, eindigt wanneer deze opnieuw in het huwelijk treedt dan wel is gaan samenleven met een ander als waren zij gehuwd.

Artikel 160. 1. Bij het echtscheidingsvonnis of bij latere beschikking benoemt de rechter over ieder minderjarig kind der echtgenoten één van de ouders tot voogd en benoemt hij tevens een toeziende voogd.

2. Een ouder die de ouderlijke macht niet bezit, komt voor deze benoeming niet in aanmerking.

3. Betreft de beslissing, bedoeld in het eerste lid, niet alle kinderen der echtgenoten, dan vult de rechtbank haar aan op verzoek van de ouders of van één van hen, van de raad voor de kindbescherming of ambtshalve.

4. Totdat de voogdij van een volgens dit artikel benoemde voogd is aangevangen, blijft het gezag over de kinderen bij hem die dit tijdens het geding had, met dezelfde bevoegdheden en onder dezelfde verplichtingen als hij toen had.

5. De rechter kan op vordering onderscheidenlijk verzoek van beide ouders of van één van hen een regeling treffen inzake de omgang tussen het kind en de ouder die niet met het gezag over het kind is of zal worden belast. Bij ontbreken van een zodanige voorziening in het echtscheidingsvonnis of in de latere beschikking, bedoeld in het eerste lid, kan deze alsnog door de kinderrechter worden getroffen.

Artikel 161. De rechtbank kan op verzoek van de ouders of van één van hen de krachten het vorige artikel gegeven voorzieningen wijzigen op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij de vaststelling van die voorzieningen van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan. Indien het verzoek betrekking heeft op een voorziening inzake de omgang tussen het kind en de ouder die niet met het gezag over het kind is belast, beslist de kinderrechter.

Artikel 162. 1. De echtscheiding komt tot stand door de inschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand.

2. De inschrijving geschiedt op verzoek van partijen of van één van hen.

3. Indien het verzoek tot inschrijving niet is gedaan uiterlijk zes maanden na de dag waarop het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, verliest het vonnis zijn kracht.

Artikel 163. Indien een tussen de echtgenoten bestaande gemeenschap van goederen door één van hen is benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvóór lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of rechtshandelingen als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of machtiging heeft verricht, is hij gehouden na de inschrijving van het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken, de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

2. Een op het vorige lid gegronde rechtsvordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren na de inschrijving van het vonnis.

Artikel 164. 1. Op vordering onderscheidenlijk verzoek van een echtgenoot kan bij het echtscheidingsvonnis of bij latere uitspraak worden bepaald dat, als hij op het ogenblik van de inschrijving van het vonnis een woning bewoont die aan de andere echtgenoot uitsluitend of mede toebehoort of

ten gebruike toekomt, hij jegens de andere echtgenoot bevoegd is de bewoning en het gebruik van de bij de woning en tot de inboedel daarvan behorende zaken gedurende zes maanden na de inschrijving van het vonnis tegen een redelijke vergoeding voort te zetten.

2. Tegen hem kan een in dat tijdvak zonder zijn toestemming door de andere echtgenoot verrichte rechtshandeling niet worden tegengeworpen ten nadele van zijn in het vorige lid omschreven bevoegdheid.

3. Weigert hij zijn toestemming of is hij niet in staat zijn wil te verklaren, dan kan de rechtbank die in eerste aanleg over de vordering onderscheidenlijk het verzoek tot echtscheiding heeft beslist, op verzoek van de andere gewezen echtgenoot, bepalen dat het vorige lid buiten toepassing blijft.

Artikel 165. 1. Indien de gescheiden echtgenoten met elkander hertrouwen, herleven alle gevolgen van het huwelijk van rechtswege, alsof er geen echtscheiding had plaats gehad. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die tussen de ontbinding van het huwelijk en het nieuwe huwelijk zijn verricht, beoordeeld naar het tijdstip der handeling. Op het maken of wijzigen van huwelijkse voorwaarden vóór het aangaan van het nieuwe huwelijk vindt artikel 119 van dit boek overeenkomstige toepassing.

2. De ouderlijke macht herleeft slechts voor zover de ouders tot de voogdij bevoegd zijn, en mits de voogdij niet aan een derde was opgedragen.

3. De tot de voogdij bevoegde ouder voor wie de ouderlijke macht niet herleeft is, kan de rechtbank verzoeken hem met deze macht te bekleden. Dit verzoek wordt slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van de kinderen zouden worden verwaarloosd.

Artikel 165a. De beslissingen, bedoeld in de artikelen 160, eerste, derde, en vijfde lid, 161 en 165, derde lid, van dit boek, worden niet genomen dan nadat de rechter het kind, indien dat veertien jaar of ouder is, zo mogelijk heeft gehoord.

TITEL 10

Scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed

AFDELING 1

Scheiding van tafel en bed

Artikel 166. Door scheiding van tafel en bed wordt de verplichting der echtgenoten tot samenwoning opgeheven.

Artikel 167. 1. Scheiding van tafel en bed kan worden gevorderd onderscheidenlijk verzocht op dezelfde grond en op dezelfde wijze als echtscheiding.

2. De artikelen 151 en 154–158 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Een verplichting van een echtgenoot om uit hoofde van scheiding van tafel en bed levensonderhoud te verschaffen aan de andere echtgenoot, eindigt bij ontbinding van het huwelijk.

Artikel 168. 1. Bij het vonnis van scheiding van tafel en bed of bij latere beschikking bepaalt de rechter ten aanzien van ieder minderjarig kind der echtgenoten, wie van de ouders de ouderlijke macht zal uitoefenen.

2. Een ouder die de ouderlijke macht niet bezit, kan niet met de uitoefening daarvan worden belast.

3. Betrof de beslissing bedoeld in het eerste lid, niet alle kinderen der echtgenoten, dan vult de rechtbank haar aan op verzoek van de ouders of van één van hen, van de raad voor de kindbescherming of ambtshalve.

4. De rechter kan op vordering onderscheidenlijk verzoek van beide ouders of van één van hen een regeling treffen inzake de omgang tussen het kind en de ouder die niet met het gezag over het kind is of zal worden belast. Bij ontbreken van een zodanige voorziening in het vonnis van scheiding van tafel en bed of in de latere beschikking, bedoeld in het eerste lid, kan deze alsnog door de kinderrechter worden getroffen.

Artikel 169. 1. De rechtbank kan op verzoek van de ouders of van één van hen de krachtens het vorige artikel gegeven voorzieningen wijzigen op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij de vaststelling van die voorzieningen van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan. Indien het verzoek betrekking heeft op een voorziening inzake de omgang tussen het kind en de ouder die niet met het gezag over het kind is belast, beslist de kinderrechter.

2. Indien de ouder die ingevolge een beslissing als bedoeld bij het vorige artikel de ouderlijke macht uitoefent, hiertoe in de onmogelijkheid geraakt, benoemt de kantonrechter een voogd overeenkomstig artikel 297 van dit boek.

Artikel 170. De overeenkomstig artikel 168 of 169, eerste lid, van dit boek opgedragen uitoefening van de ouderlijke macht begint, zodra de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, of, indien zij uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, daags nadat de griffier van de beslissing mededeling heeft gedaan aan de echtgenoot aan wie de uitoefening wordt opgedragen. De opgedragen uitoefening begint nochtans niet voordat het vonnis van scheiding van tafel en bed in kracht van gewijsde is gegaan.

Artikel 171. De scheiding van tafel en bed kan aan derden die daarvan onkundig waren, slechts worden tegengeworpen, indien zij was ingeschreven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek.

Artikel 172. 1. Indien een tussen de echtgenoten bestaande gemeenschap van goederen door één van hen is benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvóór lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of rechtshandelingen als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of machtiging heeft verricht, is hij gehouden, nadat het vonnis van scheiding van tafel en bed in kracht van gewijsde is gegaan, de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

2. Een op het vorige lid gegronde rechtsvordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren nadat het vonnis van scheiding van tafel en bed in kracht van gewijsde is gegaan.

Artikel 173. 1. Op vordering onderscheidenlijk verzoek van een echtgenoot kan bij het vonnis van scheiding van tafel en bed of bij latere uitspraak worden bepaald dat, als hij op het ogenblik waarop het vonnis in kracht van gewijsde gaat, een woning bewoont die aan de andere echtgenoot uitsluitend of mede toebehoort of ten gebruike toekomt, hij jegens de andere bevoegd is de bewoning en het gebruik van de bij de woning en tot de inboedel daarvan behorende zaken gedurende zes maanden na de inschrijving van het vonnis tegen een redelijke vergoeding voort te zetten.

2. Tegen hem kan een in dat tijdvak zonder zijn toestemming door een andere echtgenoot verrichte rechtshandeling niet worden tegengeworpen ten nadele van zijn in het vorige lid omschreven bevoegdheid.

3. Weigert hij zijn toestemming of is hij niet in staat zijn wil te verklaren, dan kan de rechtbank die in eerste aanleg over de vordering onderscheidenlijk het verzoek tot scheiding van tafel en bed heeft beslist, op verzoek van de andere echtgenoot bepalen dat het vorige lid buiten toepassing blijft.

Artikel 174. 1. Een scheiding van tafel en bed eindigt van rechtswege door de verzoening van de echtgenoten; deze doet alle gevolgen van het huwelijk herleven, alsof er geen

scheiding van tafel en bed had plaats gehad. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die tussen de scheiding en de verzoening zijn verricht, beoordeeld naar het tijdstip der handeling.

2. Indien aan een derde de voogdij was opgedragen, herleeft de ouderlijke macht niet van rechtswege, maar kan een tot de voogdij bevoegde ouder de rechtbank verzoeken met de ouderlijke macht te worden bekleed. Dit verzoek wordt slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van de kinderen zouden worden verwaarloosd.

Artikel 175. Wanneer het vonnis waarbij de echtgenoten van tafel en bed zijn gescheiden, openlijk is bekendgemaakt of in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek, is ingeschreven, kunnen de echtgenoten de gevolgen van hun verzoening niet tegen derden die hiervan onkundig waren, doen werken, wanneer zij niet op dezelfde manier openlijk hebben bekend gemaakt of in dat register hebben doen inschrijven dat de scheiding heeft opgehouden te bestaan.

Artikel 175a. De beslissingen, bedoeld in de artikelen 168, eerste, derde en vierde lid, 169 en 174, tweede lid, van dit boek, worden niet genomen dan nadat de rechter het kind, indien dat veertien jaar of ouder is, zo mogelijk heeft gehoord.

AFDELING 2

Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed

Artikel 176. 1. Ontbinding van het huwelijk van echtgenoten die van tafel en bed gescheiden zijn, wordt op vordering van een der echtgenoten uitgesproken, indien de scheiding tenminste drie jaren heeft geduurd. Indien de scheiding van tafel en bed is geëindigd door de verzoening van de echtgenoten, is beroep hierop allen mogelijk indien de verzoening op verzoek van beide echtgenoten openlijk is bekend gemaakt of is ingeschreven overeenkomstig de wijze van artikel 175 van dit boek.

2. De termijn van drie jaren kan worden bekort tot ten minste een jaar, indien de andere echtgenoot zich gedurig schuldig maakt aan wangedrag in zodanige mate dat van de echtgenoot, die de vordering heeft ingesteld, niet kan worden gevergd het huwelijk te doen voortbestaan.

Artikel 177. 1. Indien als gevolg van de gevorderde ontbinding van het huwelijk een bestaand vooruitzicht op uitkeringen aan de andere echtgenoot na vooroverlijden van de echtgenoot die de vordering heeft ingesteld zou teloorgaan of in ernstige mate zou verminderen, en de andere echtgenoot deswege tegen de vordering verweer voert, kan de vordering niet worden toegewezen voordat daaromtrent een voorziening is getroffen die, gelet op de omstandigheden van het geval, ten opzichte van beide echtgenoten billijk is te achten.

De rechter kan daartoe een termijn stellen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing:

a. indien redelijkerwijs te verwachten is dat de andere echtgenoot zelf voor dat geval voldoende voorzieningen kan treffen;

b. indien de andere echtgenoot zich gedurig schuldig maakt aan wangedrag in zodanige mate dat van de echtgenoot die de vordering heeft ingesteld naar redelijkheid generlei verstrekking van levensonderhoud zou kunnen worden gevergd.

Artikel 178. Ontbinding van het huwelijk van echtgenoten die van tafel en bed gescheiden zijn, wordt op hun gemeenschappelijk verzoek uitgesproken.

Artikel 179. De artikelen 156–161 en 165a van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 180. 1. De ontbinding van het huwelijk komt tot stand door de inschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand.

2. De artikelen 162, tweede en derde lid, en 165 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel II

De vijfde afdeling van Titel VI van het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt vervangen door de volgende bepalingen.

VIJFDE AFDELING

Van rechtspleging inzake ontbinding van een huwelijk en scheiding van tafel en bed

§ 1. *Van de rechtsmacht en de bevoegdheid*

Artikel 814. Met betrekking tot echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed komt aan de Nederlandse rechter rechtsmacht toe, indien bij de dagvaarding onderscheidenlijk ten tijde van de indiening van het inleidende verzoekschrift:

a. beide partijen Nederlander zijn; of

b. een der partijen sedert zes maanden woonplaats in Nederland heeft en het een gemeenschappelijk verzoek betreft; of

c. hetzij de gedaagde sedert zes maanden, hetzij de eiser sedert twaalf maanden, of, indien hij Nederlander is, sedert zes maanden woonplaats in Nederland heeft.

Betreft het een gemeenschappelijk verzoek, dan is de rechtbank van de woonplaats van elk der partijen bevoegd. Betreft het een vordering van één der echtgenoten, dan is bevoegd de rechtbank van de woonplaats van de gedaagde of, indien alleen de eiser woonplaats in Nederland heeft, de rechtbank van die woonplaats. Heeft geen van beide partijen woonplaats in Nederland, dan is de rechtbank te 's-Gravenhage bevoegd.

Indien met inachtneming van artikel 825a, tweede lid, voorlopige voorzieningen zijn gevraagd voordat de vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed aanhangig is gemaakt, is de rechter die heeft kennis genomen van het verzoek, bij uitsluiting bevoegd om kennis te nemen van de vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed.

§ 2. *Van de vordering tot echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed*

Artikel 815. Is een vordering van één der partijen met inachtneming van het eerste lid van het vorige artikel ingesteld, dan kan, zolang de einduitspraak in eerste aanleg niet is gedaan, de andere echtgenoot ook buiten de in het vorige artikel genoemde gevallen voor dezelfde rechtbank zijnerzijds een vordering tot echtscheiding, tot scheiding van tafel en bed of tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed indienen.

Artikel 816. Onverminderd het in artikel 5, eerste lid, bepaalde vermeldt een dagvaarding tot echtscheiding:

a. de plaats en de dag van voltrekking van het huwelijk;

b. de grond waarop de rechter ingevolge artikel 814 rechtsmacht heeft en bevoegd is;

c. de voornamen en de geboortedag van ieder minderjarig kind der echtgenoten of van één van hen;

d. de voornaam en de naam van de andere echtgenoot, alsmede, voor zover een en ander bekend is, diens woonplaats en werkelijke verblijfplaats en de naam van diens raadsman;

e. de werkelijke verblijfplaats van de andere echtgenoot, indien hij verblijf houdt in een ziekenhuis of in een psychiatrische inrichting, als bedoeld in artikel 820a, tweede lid, en aldaar is opgenomen op grond van een geestesstoornis.

Artikel 817. Bij het inschrijven van de zaak ter rolle als bedoeld in artikel 135 moeten worden overgelegd:

- a. een afschrift van de huwelijksakte;
- b. een afschrift van de akte van geboorte van ieder minderjarig kind der echtgenoten.

Artikel 818. Alvorens verder wordt geprocedeerd, bepaalt de rechter ten dage waarop van eis is gediend, op een termijn van ten hoogste drie weken dag en uur waarop partijen in persoon, desgewenst vergezeld van hun procureurs, voor hem ter terechtzitting met gesloten deuren dienen te verschijnen. De rechter kan, indien hij daartoe termen aanwezig acht, bepalen dat de in het geding verschenen partijen bij deze terechtzitting vergezeld zullen zijn van hun procureurs.

Indien een echtgenoot buiten Nederland verblijf houdt, kan de rechter hem ontslaan van de verplichting in persoon aanwezig te zijn.

De rechter bepaalt na afloop van de in het eerste lid bedoelde terechtzitting of na afloop van een nadere terechtzitting de dag, waarop de zaak weer ter rolle zal worden opgeroepen.

Artikel 819. Indien de eiser bij de in het eerste lid van het vorige artikel bedoelde persoonlijke verschijning niet in persoon aanwezig is, verklaart de rechter hem niet-ontvankelijk in zijn vordering, tenzij blijkt van een gegronde reden van verhindering, in welk geval de rechter dag en uur bepaalt voor het houden van een nadere terechtzitting. Het derde lid van het vorige artikel is van overeenkomstige toepassing.

Indien de verhindering niet van tijdelijke aard is, begeeft de rechter zich, alvorens de terechtzitting te doen aanvangen, naar de verblijfplaats van de echtgenoot ten einde hem in persoon te horen. Een meervoudige kamer kan daartoe een rechter-commissaris uit haar midden aanwijzen. Houdt de echtgenoot verblijf buiten het rechtsgebied van de rechter, dan kan deze dit verhoor opdragen aan de kantonrechter, die daarvan proces-verbaal opmaakt.

Artikel 820. Indien de gedaagde bij de in het eerste lid van artikel 818 bedoelde persoonlijke verschijning niet bij procureur verschijnt en evenmin in persoon aanwezig is, bepaalt de rechter de dag waarop de zaak weer ter rolle zal worden opgeroepen.

Blijkt echter dat de gedaagde wegens een gegronde reden van verhindering niet is verschenen, dan bepaalt de rechter, op een termijn van ten hoogste drie weken, dag en uur voor het houden van een nadere terechtzitting. De griffier geeft de gedaagde hiervan kennis op een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze.

Indien de gedaagde bij procureur verschijnt, doch niet in persoon aanwezig is en van een gegronde reden van verhindering blijkt, bepaalt de rechter, op een termijn van ten hoogste drie weken, dag en uur voor een nadere terechtzitting.

Indien de verhindering niet van tijdelijke aard is, is het tweede lid van het vorige artikel van overeenkomstige toepassing.

Artikel 820a. Indien de gedaagde verblijf houdt in een ziekenhuis of in een psychiatrische inrichting, en niet bij procureur is verschenen noch in persoon aanwezig is, gaat de rechter na of hij aldaar is opgenomen op grond van een geestesstoornis. Is dit het geval, dan legt de rechter aan de eiser ambtshalve het bewijs op dat het huwelijk duurzaam is ontworcht.

Onder een psychiatrische inrichting wordt verstaan een gesticht, inrichting of woning als bedoeld bij de artikelen 7 en 35a der wet van 27 april 1884, *Stb.* 96, tot regeling van het Staatstoezicht op krankzinnigen, of door Ons aangewezen krachtens artikel 7 van die wet.

Artikel 821. Gedurende de verdere loop van het geding kan de rechter te allen tijde de aanwezigheid van de echtgenoten in persoon gelasten tot het verkrijgen van inlichtingen, tot het beproeven van verzoening en om hun zodanige bedenkingen voor te houden als hij geraden zal oordelen. Een meervoudige kamer kan daartoe een rechter-commissaris uit haar midden aanwijzen.

Artikel 822. Indien de gedaagde bij conclusie van eis in reconventie een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed doet, zijn ook te dien aanzien de artikelen 818–821 van toepassing, behoudens dat een persoonlijke verschijning als bedoeld in het eerste lid van artikel 818 alleen plaatsvindt wanneer de rechter daartoe termen aanwezig acht.

Artikel 823. Is van ieder der echtgenoten een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed aanhangig voor dezelfde rechtbank, dan worden deze vorderingen gevoegd en beslist zij daarop bij één vonnis. Zij kan echter te allen tijde tot splitsing overgaan, indien zij dit om bijzondere reden geboden acht.

Artikel 824. Op een aan de rechtbank vóór de uitspraak van haar vonnis gedane vordering tot toekenning van een uitkering tot levensonderhoud na echtscheiding aan een echtgenoot ten laste van de andere echtgenoot of tot toepassing van artikel 164 van Boek I van het Burgerlijk Wetboek, alsmede over de voorziening in de voogdij en de toeziende voogdij over de minderjarige kinderen der echtgenoten beslist zij hetzij bij het vonnis, hetzij bij latere uitspraak.

Artikel 824a. De vordering tot verkorting van de in de artikelen 155a en 176, tweede lid, van Boek I van het Burgerlijk Wetboek bedoelde termijnen kan worden gedaan hetzij bij de dagvaarding, hetzij door een van de partijen bij latere incidentele conclusie, hetzij, indien de gedaagde een reconventionele vordering heeft ingesteld, bij conclusie van eis in reconventie.

De bepalingen der artikelen 141, 143 en 147 tot en met 149 zijn toepasselijk.

Indien de rechter dit nodig oordeelt of indien een of beide partijen hem dit verzoeken, kan hij een persoonlijke verschijning van partijen tot het geven van inlichtingen gelasten.

De rechter zal zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen drie weken na het instellen der vordering in het incident vonnis wijzen.

Bij de beslissing op het incident zal de rechter tevens de dag bepalen, waarop de hoofdzaak weer ter rolle zal worden opgeroepen.

In het incident kunnen alleen de rechtsmiddelen hoger beroep en beroep in cassatie in het belang der wet aangewend worden.

Hoger beroep moet worden ingesteld binnen drie weken na de dag der uitspraak van het incidenteel vonnis.

Op de behandeling in hoger beroep vinden het tweede, derde en vierde lid van dit artikel overeenkomstige toepassing.

Artikel 825. Het verzet tegen het bij verstek gewezen vonnis tot echtscheiding moet worden gedaan binnen een maand nadat het vonnis in persoon is betekend, onderscheidenlijk binnen twee maanden nadat het vonnis op andere wijze is betekend en het overeenkomstig het volgende lid openlijk is bekend gemaakt.

De openlijke bekendmaking geschiedt door plaatsing van een uittreksel van het vonnis in de *Nederlandse Staatscourant*. Het uittreksel bevat de dagtekening van het vonnis en de aanduiding van de rechter die het heeft gewezen, alsmede de naam, voornamen en woonplaats van ieder der echtgenoten. De gronden waarop het vonnis berust, worden in het uittreksel niet opgenomen.

Indien incidenteel beroep is ingesteld, kan dit betrekking hebben op die gedeelten der uitspraak waartegen het beroep ten principale niet is gericht.

Indien in hoger beroep alsnog echtscheiding wordt uitgesproken, kan de zaak voor de verdere beslissingen naar de rechtbank worden teruggewezen.

Artikel 825a. Totdat de eindspraak op een vordering tot echtscheiding in kracht van gewijsde is gegaan, kan ieder der echtgenoten voorlopige voorzieningen als bedoeld in de artikelen 825b en 825c vragen.

Het daartoe strekkende verzoekschrift wordt ingediend bij de rechtbank waarbij de vordering tot echtscheiding door de verzoeker aanhangig zal worden gemaakt dan wel bij de rechtbank of het gerechtshof waarbij de vordering aanhangig is of laatstelijk aanhangig was. De voorzieningen kunnen ook bij de dagvaarding worden gevraagd.

Indien de voorlopige voorzieningen zijn verkregen voordat de vordering aanhangig was gemaakt, verliezen zij hun kracht indien niet binnen een maand nadat zij zijn verkregen de vordering tot echtscheiding is ingesteld.

De behandeling vangt niet later aan dan in de derde week volgende op die waarin de voorziening is gevraagd.

Bij de oproeping voor de behandeling van het verzoek wordt, indien dit bij afzonderlijk verzoekschrift is gedaan, een afschrift daarvan aan de andere echtgenoot toegezonden. Indien het verzoekschrift wordt ingediend op een terechtzitting waarop de andere echtgenoot bij procureur verschenen of in persoon aanwezig is, wordt het afschrift hem aldaar overhandigd.

De andere echtgenoot kan tegen het verzoek om een voorlopige voorziening verweer voeren, hetzij bij verzoekschrift, hetzij mondeling ter terechtzitting.

Artikel 825b. De rechter kan bij beschikking, voor de duur van het geding:

a. de echtgenoten ontslaan van de verplichting tot samenwoning, waarbij hij tevens kan bepalen dat één der echtgenoten bij uitsluiting gerechtigd zal zijn tot het gebruik van de echtelijke woning, en voorts bevelen dat aan de andere echtgenoot de goederen tot diens dagelijks gebruik strekkende, zullen worden ter hand gesteld;

b. bepalen aan wie der echtgenoten ieder der kinderen zal worden toevertrouwd, waarbij tevens, indien het kind niet reeds in de macht van die echtgenoot mocht zijn, de afgifte van dat kind aan hem zal worden bevolen, en bovendien het bedrag bepalen dat de andere echtgenoot voor de verzorging en opvoeding van ieder der kinderen moet betalen;

c. het bedrag bepalen dat de ene echtgenoot moet betalen voor het levensonderhoud van de andere echtgenoot.

Artikel 825c. De rechter kan voorts op verzoek van een der echtgenoten, doch ook ambtshalve, voor de duur van het geding, één der ouders of beide ouders geheel of gedeeltelijk in de uitoefening van de ouderlijke macht schorsen, indien hij dat in het belang van de kinderen noodzakelijk acht.

Betreft de schorsing een ouder die met de andere gezamenlijk de ouderlijke macht uitoefent, dan wordt deze macht door de andere ouder alleen uitgeoefend.

Betreft de schorsing beide ouders, dan vertrouwt de rechter het kind voorlopig aan de raad voor de kindbescherming toe, waarbij hij deze laatste ten aanzien van persoon en vermogen van dit kind zodanige bevoegdheden toekent als hij geraden oordeelt.

Betreft de schorsing een ouder die de ouderlijke macht alleen uitoefent, dan kan de rechter bepalen dat die macht door de andere ouder wordt uitgeoefend, mits deze tot de voogdij bevoegd is, of handelen als hiervoren vermeld voor het geval de schorsing beide ouders betreft.

Op de door de raad voor de kindbescherming gemaakte kosten is artikel 273 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

De in de voorgaande leden bedoelde beslissingen worden

niet gegeven zonder dat de ouders in persoon en de raad voor de kindbescherming ter terechtzitting zijn gehoord of daartoe behoorlijk zijn opgeroepen.

Artikel 825d. De beschikkingen bedoeld in de artikelen 825b en 825c kunnen tot het tijdstip waarop zij ingevolge artikel 825e hun kracht verliezen, op een door de echtgenoten of één van hen gedaan verzoek worden gewijzigd of ingetrokken door de rechtbank of het gerechtshof, waarbij de vordering tot echtscheiding aanhangig is of laatstelijk aanhangig was.

Tegen de in artikel 825b onder a, b, – voor zover betrekking hebbende op het bedrag dat voor de verzorging en opvoeding van ieder der kinderen moet worden betaald, – en c bedoelde beschikkingen en die op een verzoek tot wijziging of intrekking daarvan moeten het hoger beroep en het beroep in cassatie worden ingesteld binnen drie weken, te rekenen vanaf de dag waarop de rechtbank onderscheidenlijk het gerechtshof uitspraak heeft gedaan.

Behoudens het bepaalde in het vorige lid staat tegen de in artikel 825b onder b en 825c bedoelde beschikkingen en die op een verzoek tot wijziging of intrekking daarvan geen andere voorziening open dan cassatie in het belang der wet.

Artikel 825e. Indien de vordering tot echtscheiding wordt afgewezen, verliezen de voorlopige voorzieningen hun kracht, zodra het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan.

Indien de echtscheiding wordt uitgesproken, behouden de voorlopige voorzieningen die op de kinderen betrekking hebben, hun kracht totdat de voogdij overeenkomstig artikel 280 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is begonnen, en de overige voorlopige voorzieningen tot het tijdstip van inschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand.

De voorlopige voorzieningen verliezen hun kracht zodra de mogelijkheid tot inschrijving van het vonnis is vervallen.

Artikel 825f. Indien de echtgenoten gehuwd zijn in een gemeenschap van goederen, kan na de betekening van de in artikel 816 bedoelde dagvaarding ieder van hen de president van de rechtbank verlot verzoeken tot verzegeling, boedelbeschrijving en waardering van goederen der gemeenschap, alsmede tot conservatoir beslag op goederen der gemeenschap.

De president kan, alvorens het verlot te verlenen, de andere echtgenoot doen oproepen.

Tot het leggen van conservatoir beslag verleent de president slechts verlot in geval van gegronde vrees voor verduistering. De artikelen 808b-808i en 808j, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 825g. Het voorschrift van artikel 1947, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek is toepasselijk, met deze bepaling echter, dat de ouders en kinderen der echtgenoten zich van het geven van getuigenis zullen kunnen verschonen.

Artikel 826. Met betrekking tot vorderingen tot scheiding van tafel en bed zijn de artikelen 816-825g, met uitzondering van het derde lid van artikel 825e, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat in plaats van voorziening in de voogdij en de toeziende voogdij wordt gelezen voorziening in de uitoefening van de ouderlijke macht, en voorts dat, indien de scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken, de voorlopige voorzieningen die op de kinderen betrekking hebben hun kracht behouden totdat de voorziening in de uitoefening van de ouderlijke macht overeenkomstig artikel 170 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is begonnen, en de overige voorlopige voorzieningen tot het tijdstip waarop het vonnis in kracht van gewijsde gaat.

Artikel 827. Met betrekking tot vorderingen tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed zijn de artikelen 816-825, met uitzondering van het bepaalde omtrent vorderingen tot toepassing van artikel 164, eerste lid, van Boek 1 van

het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat ook het vonnis waarbij de scheiding van tafel en bed is uitgesproken, overeenkomstig artikel 817 aan de rechter moet worden overgelegd.

§ 3. *Van het gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed*

Artikel 827a. Met betrekking tot een gemeenschappelijk verzoek tot onderscheidenlijk echtscheiding, scheiding van tafel en bed en tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed zijn de artikelen 827b-827p, voor zover daarin niet anders is bepaald, gelijkelijk van toepassing, met dien verstande dat bij het verzoek tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed tegelijk met het verzoekschrift ook moet worden overgelegd het vonnis waarbij de scheiding van tafel en bed is uitgesproken en het bepaalde omtrent verzoeken tot toepassing van artikel 164, eerste lid, van Boek I van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is uitgesloten.

Artikel 827b. Onverminderd het in artikel 429d bepaalde, vermeldt het verzoekschrift:

- a. de plaats en de dag van voltrekking van het huwelijk;
- b. de grond waarop de rechter ingevolge artikel 814 rechtsmacht heeft en bevoegd is;
- c. de voornamen en de geboortedag van ieder minderjarig kind der echtgenoten of van één van hen;
- d. indien voorzieningen worden verzocht voor de duur van het rechtsgeding als bedoeld in de artikelen 827k en 827l, de gronden waarop dit verzoek berust.

Bij het verzoekschrift worden overgelegd:

- a. een afschrift van de huwelijksakte;
- b. een afschrift van de akte van geboorte van ieder minderjarig kind der echtgenoten;
- c. een afschrift van het verzoekschrift.

Het verzoekschrift wordt door de verzoekers zelf mede ondertekend.

Het verzoekschrift wordt door beide procureurs ondertekend, indien er voor de verzoekers verschillende procureurs optreden; indien voor beide verzoekers één procureur optreedt, wordt het verzoekschrift ondertekend door deze procureur, alsmede door de advocaat van de partij van wie die procureur niet de raadsman is.

Artikel 827c. De rechter bepaalt, tenzij hij zich met toepassing van artikel 429e aanstonds onbevoegd verklaart, op een termijn van ten hoogste drie weken dag en uur waarop de behandeling ter terechtzitting aanvangt.

De griffier geeft hiervan kennis aan de beide echtgenoten en roept hen daarbij op om ter terechtzitting te verschijnen.

Artikel 827d. De echtgenoten verschijnen ter terechtzitting bij procureur. Op de dag dat de behandeling aanvangt, dienen zij tevens in persoon aanwezig te zijn.

Indien een echtgenoot buiten Nederland verblijf houdt, kan de rechter hem ontslaan van de verplichting in persoon aanwezig te zijn.

Artikel 827e. Ingeval een verzoeker bij de aanvang van de behandeling niet bij procureur verschijnt, wijst de rechter het verzoek af.

Hetzelfde geldt indien een verzoeker bij de aanvang van de behandeling niet in persoon aanwezig is, tenzij blijkt van een gegronde reden van verhindering, in welk geval de rechter opnieuw dag en uur voor de aanvang van de behandeling bepaalt.

Indien de verhindering niet van tijdelijke aard is, begeeft de

rechter zich, alvorens de behandeling te doen aanvangen, naar de verblijfplaats van de verzoeker ten einde hem in persoon te horen. Een meervoudige kamer kan daartoe een rechter-commissaris uit haar midden aanwijzen. Houdt de verzoeker verblijf buiten het rechtsgebied van de rechter, dan kan deze dit verhoor opdragen aan de kantonrechter, die daarvan proces-verbaal opmaakt.

Artikel 827f. Gedurende de verdere behandeling van het verzoek kan de rechter te allen tijde de aanwezigheid van de echtgenoten in persoon gelasten tot het verkrijgen van inlichtingen, tot het beproeven van een verzoening en om hun zodanige bedenkingen voor te houden als hij geraden zal oordelen. Een meervoudige kamer kan daartoe een rechter-commissaris uit haar midden aanwijzen.

Een last als bedoeld in het eerste lid wordt in ieder geval gegeven alvorens de dag van de einduitspraak wordt bepaald, met dien verstande dat artikel 827d, tweede lid, en, in geval van gegronde reden van verhindering voor een echtgenoot om in persoon aanwezig te zijn, artikel 827e, derde lid, van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 827g. De einduitspraak geschiedt, tenzij de rechter zich aanstonds onbevoegd verklaart, bij vonnis.

Op een aan de rechtbank vóór de uitspraak van haar vonnis gedaan verzoek tot toekenning van een uitkering tot levensonderhoud na onderscheidenlijk echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed aan een echtgenoot ten laste van de andere echtgenoot of tot toepassing van artikel 164 van Boek I van het Burgerlijk Wetboek, alsmede, indien het betreft een gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding, over de voorziening in de voogdij en de toeziende voogdij, en, indien het betreft een gemeenschappelijk verzoek tot scheiding van tafel en bed, over de voorziening in de uitoefening van de ouderlijke macht, over de minderjarige kinderen der echtgenoten, beslist zij hetzij bij het vonnis, hetzij bij latere beschikking.

Artikel 827h. Hoger beroep tegen het vonnis wordt ingesteld bij beroepschrift, in te dienen binnen twee maanden na de dag der uitspraak.

Tegen de uitspraak betreffende de echtscheiding, scheiding van tafel en bed of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed kan hoger beroep slechts door de verzoekers te zamen worden ingesteld.

Indien in hoger beroep alsnog echtscheiding, scheiding van tafel en bed of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken, kan de zaak voor de verdere beslissingen naar de rechtbank worden teruggewezen.

Artikel 827i. Op het beroep in cassatie van in hoger beroep gewezen arresten is artikel 827h van overeenkomstige toepassing.

Artikel 827j. Totdat de einduitspraak op een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed in kracht van gewijsde is gegaan, kan ieder der echtgenoten voorlopige voorzieningen als bedoeld in de artikelen 827k en 827l vragen.

Het daartoe strekkende verzoekschrift wordt ingediend bij de rechtbank of het gerechtshof waarbij het verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed aanhangig is of laatstelijk aanhangig was. De voorzieningen kunnen ook reeds bij het inleidende verzoekschrift tot het uitspreken van echtscheiding of scheiding van tafel en bed worden gevraagd.

De behandeling vangt niet later aan dan in de derde week volgende op die waarin de voorziening is gevraagd.

Bij de oproeping voor de behandeling van het verzoekschrift wordt aan de andere echtgenoot een afschrift daarvan toegezonden. Indien het verzoekschrift wordt ingediend op een terechtzitting waarop de andere echtgenoot bij procureur verschenen of in persoon aanwezig is, wordt het afschrift hem aldaar overhandigd.

De andere echtgenoot kan tegen het verzoek om een voorlopige voorziening verweer voeren, hetzij bij verweerschrift hetzij mondeling ter terechtzitting.

Artikel 827k. De rechter kan bij beschikking, voor de duur van het geding:

a. de echtgenoten ontslaan van de verplichting tot samenwoning, waarbij hij tevens kan bepalen dat één der echtgenoten bij uitsluiting gerechtigd zal zijn tot het gebruik van de echtelijke woning, en voorts bevelen dat aan de andere echtgenoot de goederen tot diens dagelijks gebruik strekkende, zullen worden ter hand gesteld;

b. bepalen aan wie der echtgenoten ieder der kinderen zal worden toevertrouwd, waarbij tevens, indien het kind niet reeds in de macht van die echtgenoot mocht zijn, de afgifte van dat kind aan hem zal worden bevolen, en bovendien het bedrag bepalen dat de andere echtgenoot voor de verzorging en opvoeding van ieder der kinderen moet betalen;

c. het bedrag bepalen dat de ene echtgenoot moet betalen voor het levensonderhoud van de andere echtgenoot.

Artikel 827l. De rechter kan voorts op verzoek van een der echtgenoten, doch ook ambtshalve, bij beschikking voor de duur van het geding, één der ouders of beide ouders geheel of gedeeltelijk in de uitoefening van de ouderlijke macht schorsen, indien hij dat in het belang van de kinderen noodzakelijk acht.

Betreft de schorsing een ouder die met de andere gezamenlijk de ouderlijke macht uitoefent, dan wordt deze macht door de andere ouder alleen uitgeoefend.

Betreft de schorsing beide ouders, dan vertrouwt de rechter het kind voorlopig aan de raad voor de kinderbescherming toe, waarbij hij deze laatste ten aanzien van persoon en vermogen van dit kind zodanige bevoegdheden toekent als hij geraden oordeelt.

Betreft de schorsing een ouder die de ouderlijke macht alleen uitoefent, dan kan de rechter bepalen dat die macht door de andere ouder wordt uitgeoefend, mits deze tot de voorgedij bevoegd is, of handelen als hiervoren vermeld voor het geval de schorsing beide ouders betreft.

Op de door de raad voor de kinderbescherming gemaakte kosten is artikel 273 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

De in de voorgaande leden bedoelde beschikkingen worden niet gegeven zonder dat de ouders in persoon en de raad voor de kinderbescherming ter terechtzitting zijn gehoord of daartoe behoorlijk zijn opgeroepen.

Artikel 827m. De beschikkingen bedoeld in de artikelen 827k en 827l kunnen tot het tijdstip waarop zij ingevolge artikel 827n hun kracht verliezen, op een door de echtgenoten of één van hen gedaan verzoek, worden gewijzigd of ingetrokken door de rechtbank of het gerechtshof waarbij het verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed aanhangig is of laatstelijk aanhangig was.

Tegen de in artikel 827k onder a, b, – voor zover betrekking hebbende op het bedrag dat voor de verzorging en opvoeding van ieder der kinderen moet worden betaald, – en c bedoelde beschikkingen en die op een verzoek tot wijziging of intrekking daarvan moeten het hoger beroep en het beroep in cassatie worden ingesteld binnen drie weken, te rekenen vanaf de dag waarop de rechtbank onderscheidenlijk het gerechtshof uitspraak heeft gedaan.

Behoudens het bepaalde in het vorige lid staat tegen de in artikel 827k onder b en 827l bedoelde beschikkingen en die op een verzoek tot wijziging of intrekking daarvan geen andere voorziening open dan cassatie in het belang der wet.

Artikel 827n. Indien het verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed wordt afgewezen, verliezen de voorlopige voorzieningen hun kracht, zodra het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan.

Indien de scheiding van tafel en bed wordt uitgesproken, behouden de voorlopige voorzieningen die op de kinderen betrekking hebben, hun kracht totdat de voorziening in de uitoefening van de ouderlijke macht overeenkomstig artikel 170 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is begonnen, en de overige voorlopige voorzieningen tot het tijdstip waarop het vonnis in kracht van gewijsde gaat.

Indien de echtscheiding wordt uitgesproken, behouden de voorlopige voorzieningen die op de kinderen betrekking hebben, hun kracht totdat de voorgedij overeenkomstig artikel 280 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is begonnen, en de overige voorlopige voorzieningen tot het tijdstip van inschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand.

De voorlopige voorzieningen verliezen hun kracht zodra de mogelijkheid tot inschrijving van het vonnis, waarbij de echtscheiding is uitgesproken, is vervallen.

Artikel 827o. Het verzoek tot verkorting van de in artikel 155a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde termijn kan door beide of een der echtgenoten worden gedaan hetzij bij het inleidende verzoekschrift, hetzij bij een afzonderlijk verzoekschrift.

In het geval dat het verzoek is gedaan bij een afzonderlijk verzoekschrift door een der echtgenoten doet de griffier bij aangetekende brief afschrift van het incidentele verzoekschrift toekomen aan de andere echtgenoot, onder mededeling op welke, door de rechter te bepalen, datum hij een verweerschrift kan indienen; van het verweerschrift doet de griffier bij aangetekende brief afschrift toekomen aan de verzoeker.

Indien de rechter dit nodig oordeelt of indien een of beide partijen hem dit verzoeken, kan hij een persoonlijke verschijning van partijen tot het geven van inlichtingen gelasten. De oproeping geschiedt door de griffier en wel schriftelijk.

De rechter zal zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen drie weken na het indienen van het verzoek daarop beschikken.

In het incident kunnen alleen de rechtsmiddelen hoger beroep en beroep in cassatie in het belang der wet aangewend worden.

Hoger beroep moet worden ingesteld binnen drie weken na de dagtekening der incidentele beschikking.

Op de behandeling in hoger beroep vinden het tweede, derde en vierde lid van dit artikel overeenkomstige toepassing.

Artikel 827p. Indien de echtgenoten gehuwd zijn in een gemeenschap van goederen, kan na de indiening van het in artikel 827b bedoelde verzoekschrift ieder van hen de president van de rechtbank verlot verzoeken tot verzegeling, boedelbeschrijving en waardering van goederen der gemeenschap, alsmede tot conservatoir beslag op goederen der gemeenschap.

De president kan, alvorens het verlot te verlenen, de andere echtgenoot doen oproepen.

Tot het leggen van conservatoir beslag verleent de president slechts verlot in geval van gegronde vrees voor verduistering. De artikelen 808b-808f en 808j, tweede lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel III

In Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek worden voorts de volgende wijzigingen aangebracht.

A. Artikel 42, eerste lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek komt te luiden:

Tussen personen, wier huwelijk is geëindigd door echtscheiding of door ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, mag een nieuw huwelijk niet worden gesloten dan nadat één jaar is verstreken sedert de ontbinding van hun vorig huwelijk.

B. In titel 6 wordt na artikel 92 opgenomen:

Artikel 92a. Deze titel is niet van toepassing op van tafel en bed gescheiden echtgenoten.

C. Aan het begin van artikel 111 wordt geplaatst het cijfer „1” en aan dit artikel worden twee leden toegevoegd, luidende:

2. Indien de echtgenoot tegen wie de eis is toegewezen, de gemeenschap heeft benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvóór lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of een rechtshandeling als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of machtiging heeft verricht, is hij gehouden de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

3. Een op het vorige lid gegronde rechtsvordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan.

D. Artikel 247, tweede lid, onder a wordt gelezen:

Ingevolge de artikelen 167 en 155 van dit boek, bij scheiding van tafel en bed op gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten.

E. Artikel 401 wordt gelezen:

Artikel 401. 1. Een rechterlijke uitspraak of een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan bij latere rechterlijke uitspraak worden gewijzigd of ingetrokken, wanneer zij nadien door wijziging van omstandigheden ophoudt aan de wettelijke maatstaven te voldoen.

2. Een rechterlijke uitspraak betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij van de aanvang af niet aan de wettelijke maatstaven heeft beantwoord doordat bij die uitspraak van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

3. Een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij is aangegaan met grove miskennen van de wettelijke maatstaven.

F. In artikel 406, tweede lid, vervallen de woorden „of goedkeuring van een regeling”.

Artikel IV

In het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering worden voorts de volgende wijzigingen aangebracht:

A. Artikel 82, eerste lid, laatste alinea, wordt gelezen: ingeval het de staat van personen betreft, nadat het aan de gedaagde is betekend en openlijk bekend gemaakt, en zowel negentig dagen na de betekening als dertig dagen na de openlijke bekendmaking zijn verlopen. De openlijke bekendmaking geschiedt door de plaatsing van een uittreksel van het vonnis in de *Nederlandse Staatscourant*. Het uittreksel bevat de dagtekening van het vonnis en de aanduiding van de rechter die het heeft gewezen, voorts de naam, de voornamen en de woonplaats van de partijen, alsmede de beslissing. De gronden waarop het vonnis berust, worden in het uittreksel niet opgenomen.

B. Artikel 906 vervalt.

C. Artikel 929 wordt gelezen:

Artikel 929. De verzoeken, bedoeld in de artikelen 160, derde lid, 161, 165, derde lid, 168, derde lid, 169, eerste lid, 174, tweede lid, 285 en 286 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, worden ingediend bij de rechtbank die in eerste aanleg beslist heeft over de gerechtelijke ontbinding van het huwelijk of de scheiding van tafel en bed tussen de ouders van de kinderen.

D. Artikel 930 vervalt.

E. Artikel 931 wordt gelezen:

Artikel 931. Hoger beroep tegen een eindbeschikking waarbij de rechtbank ingevolge artikel 824, 825, vierde lid, 827g, tweede lid, of 827h, derde lid, heeft beslist over de

voorziening in de voogdij en de toeziende voogdij of de uitoefening van de ouderlijke macht, moet worden ingesteld binnen twee maanden na de dagtekening van de beschikking of, indien de appellant niet te eniger tijd tijdens de behandeling bij procureur is verschenen, uiterlijk twee maanden nadat de beschikking hem is betekend, met dien verstande dat deze termijn niet eindigt voordat het vonnis waarbij de gerechtelijke ontbinding van het huwelijk of de scheiding van tafel en bed is uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan.

Artikel 825, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

F. In artikel 932, eerste lid, worden de woorden „de artikelen 158, 176 en 193, eerste lid,” vervangen door: de artikelen 161 en 169, eerste lid.

G. In artikel 934 worden de woorden „de artikelen 159, 178 lid 3, 218 en 219 lid 3” vervangen door: de artikelen 165, derde lid, 174, tweede lid, 218 en 219, derde lid.

Overgangsbepalingen

Artikel V. 1. Gedingen tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, waarin het verzoekschrift aan de president van de rechtbank is overhandigd vóór het tijdstip van in werking treden van deze wet, worden, met inbegrip van een eis die in het geding bij wege van reconventie is of wordt gedaan, geheel afgedaan met toepassing van het recht dat vóór dat tijdstip gold. Indien echter de dagvaarding niet is uitgebracht vóór dat tijdstip, en evenmin binnen een maand na het daartoe verleende verlof, kan de door dat verzoekschrift ingeleide procedure niet meer worden vervolgd.

2. De eerste zin van het voorgaande lid is van toepassing op gedingen tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, waarin de eerste oproeping is gedaan vóór het tijdstip van in werking treden van deze wet.

Artikel VI. 1. Indien echtscheiding, scheiding van tafel en bed of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed is uitgesproken vóór het tijdstip van in werking treden van deze wet of daarna doch met toepassing van het vóór dat tijdstip geldende recht, is ten aanzien van de vraag of op een der partijen de verplichting rust om uit dien hoofde aan de andere partij levensonderhoud te verschaffen, eveneens het vóór dat tijdstip geldende recht van toepassing.

2. In afwijking van het vorige lid is het bij deze wet vastgestelde artikel 159 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing, indien de andere partij na het tijdstip van in werking treden van deze wet opnieuw in het huwelijk treedt.

3. In afwijking van het eerste lid zijn voorts de bij deze wet vastgestelde artikelen 157 en 158 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing, indien partijen na het tijdstip van in werking treden van deze wet bij overeenkomst bepalen of de een tegenover de ander tot een uitkering voor diens levensonderhoud zal zijn gehouden.

Artikel VI A. De tweede zin van het eerste lid van artikel 176 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek is niet van toepassing op de scheiding van tafel en bed, die van rechtswege is teniet gegaan door de verzoening van de echtgenoten, indien deze heeft plaatsgevonden vóór het tijdstip van in werking treden van deze wet.

Artikel VII. Voor het overige zijn na het tijdstip van in werking treden van deze wet op de gevolgen van een echtscheiding, scheiding van tafel en bed of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, die met toepassing van het vóór dat tijdstip geldende recht is of wordt uitgesproken, de bepalingen van deze wet van toepassing.

Slofbepalingen

Artikel VIII. De wet van 20 mei 1955 (*Stb.* 204) wordt ingetrokken.

Artikel IX. 1. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

2. Deze wet kan worden aangehaald als: Wet herziening echtscheidingsrecht.

Artikel X. 1. Onze Minister van Justitie stelt de nummering van de titels 9 en 10 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek alsmede van de vijfde afdeling van Titel VI van het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zoals deze in de artikelen I en II van deze wet worden gewijzigd, opnieuw vast en brengt de in die Titels en in de artikelen van deze wet voorkomende aanhalingen van de artikelen met de nieuwe nummering in overeenstemming.

2. Hij draagt zorg dat de overeenkomstig het vorige lid bijgewerkte tekst van deze wet in het *Staatsblad* wordt geplaatst.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,